
**Національний університет "Чернігівський колегіум"
імені Т.Г. Шевченка**

Навчально-науковий інститут історії
та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського

Кафедра педагогіки і методики викладання історії та суспільних дисциплін

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Завідувач кафедри _____

Янченко Т.В.

(прізвище та ініціали)

30 серпня 2022 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ У СТАРШІЙ ШКОЛІ**

(назва навчальної дисципліни)

галузь знань _____

01 Освіта/Педагогіка

(шифр і назва галузі знань)

спеціальність __014.03 Середня освіта. Історія__

(шифр і назва спеціальності)

2022 – 2023 навчальний рік

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки і методики викладання історії та суспільних дисциплін Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Протокол № 1 від “30”серпня 2022 року.

Розробники: Боровик Анатолій Миколайович, доктор історичних наук, професор кафедри педагогіки і методики викладання історії та суспільних дисциплін Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Мова навчання – українська.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: з'ясувати історію розвитку шкільної історичної освіти в Україні та за кордоном, основні закономірності та теоретичні засади процесу навчання історії у старшій середній школі, сформувати уміння, які будуть використані у освітньому процесі на уроках історії.

Основні завдання вивчення дисципліни є:

- поглибити знання студентів щодо поняттям «Методика навчання історії у старшій школі»;
- з'ясувати історію становлення історичної освіти в Україні та за кордоном;
- охарактеризувати шкільну історичну освіту старшої школи;
- поглибити теоретичні знання та сформувати уміння в студентів з питань організації освітнього процесу у закладах середньої освіти з урахуванням специфіки майбутньої професії;
- сформувати уміння і навички підготовки, проведення навчальних занять з історії;
- ознайомитися із сучасними інноваційними підходами вітчизняних і зарубіжних науковців як до навчально-пізнавального процесу в цілому у школі, так і до викладання історії;
- допомогти у формуванні основ методичної майстерності, педагогічної техніки майбутнього учителя історії старшої школи, його комунікативних здібностей, умінь і навичок індивідуального і колективного спілкування з учнями;
- поглибити знання з методики діагностики навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Програма навчальної дисципліни складається з чотирьох навчальних модулів:

1. Предмет та завдання курсу. Зародження та розвиток шкільної історичної освіти в Україні.
2. Система історичної освіти старшої загальної середньої школи в Україні.
3. Методичні основи роботи учителя історії.
4. Перевірка і оцінка навчальних досягнень учнів. Позанавчальна робота з історії.

Обсяг дисципліни

	Денна форма	Заочна форма
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість годин:	120	
- лекції	20	
- практичні / семінарські	20	
- лабораторні	-	
- індивідуальні завдання	-	
- самостійна робота студента	80	

Статус навчальної дисципліни _____ обов'язкова _____

Очікувані результати навчання (програмні результати навчання, загальні та фахові компетентності), що формуються у процесі вивчення дисципліни «Методика навчання історії у старшій школі»:

Шифр згідно ОПП	Компетентності
ЗК	Загальні компетентності
ЗК 03	Здатність до міжособистісної взаємодії та роботи в команді з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності. Здатність до прийняття ефективних рішень, мотивування людей до досягнення спільної мети та відповідального ставлення до професійних обов'язків.
ЗК 05	Здатність до генерування нових науково-теоретичних і практико-спрямованих ідей, критичного осмислення проблем у галузі освіти, педагогіки, історії та на межі цих галузей знань, до пошуку ефективних шляхів виявлення та розв'язання проблем, пов'язаних з професійною педагогічною діяльністю у різних середовищах.
ЗК 06	Здатність ефективно використовувати усно/письмово державну мову в усіх сферах суспільного життя, іноземну мову для професійного спілкування та розуміння іншомовних професійних текстів.
ЗК 07	Здатність виявляти ініціативу у професійній сфері, проводити інноваційну діяльність, управляти робочими або навчальними процесами, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів.
ФК	Фахові компетентності
ФК 01	Здатність розуміти наукові здобутки у сфері освіти, педагогіки та історії, враховувати їх у професійній діяльності та запроваджувати в освітній процес закладів загальної середньої

	освіти.
ФК 03	Здатність організовувати освітній процес у закладах загальної середньої освіти та управляти ним на засадах особистісно-орієнтованої та суб'єкт-суб'єктної взаємодії.
ФК 04	Знання та володіння на фаховому рівні методами навчання історії, виховання та розвитку учнів.
ФК 05	Здатність запроваджувати інноваційні технології в освітній процес закладів загальної середньої освіти, здатність моделювати зміст навчання історії відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів.
ФК 06	Здатність забезпечувати учням здобуття освіти державною мовою, формувати їх мовно-комунікативні уміння.
ФК 07	Здатність доносити знання до учнів закладів загальної середньої освіти, формувати мотивацію та організовувати їхню пізнавальну діяльність при трансляції знань з історії.
ФК 08	Здатність до використання сучасних інформаційних технологій в освітньому процесі та в наукових дослідженнях.
ПРН	Здобувач вищої освіти буде здатен. Програмні результати навчання
ПРН 01	Знання провідних засад теорії навчання та методики навчання історії.
ПРН 02	Знання теоретичних і практичних основ інноваційних освітніх технологій та їх використання в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти.
ПРН 04	Здатність використовувати різноманітні форми і методи навчання історії, розвитку та виховання учнів у закладах загальної середньої освіти.
ПРН 05	Здатність продовжувати навчання упродовж життя і вдосконалювати здобуті під час навчання компетентності з високим рівнем автономності.
ПРН 06	Знання концептуальних основ, структури змісту, форм, методів і засобів навчання історії та вміння розробляти навчально-методичну документацію, необхідну для забезпечення освітнього процесу.
ПРН 07	Здатність формувати у здобувачів освіти навички самостійної роботи.
ПРН 08	Здатність розвивати критичне та творче мислення учнів і формувати їх ціннісне ставлення до подій минулого та сучасного життя.
ПРН 09	Здатність сприяти розвитку особистості учня, яка має патріотичний світогляд, займає активну громадянську позицію, розуміє виклики глобалізованого світу через засвоєння історичних явищ і процесів, що стосуються історії України ХХ–

	XXI ст. та її місця у світі.
ПРН 10	Здатність створювати безпечне, рівноправне та психологічно-комфортне освітнє середовище в освітньому процесі та позаурочній діяльності.
ПРН 11	Здатність аналізувати історичні події, явища та процеси у світі загалом та в Україні зокрема.
ПРН 12	Здатність визначати та аналізувати актуальні проблеми та наукові досягнення в галузі освіти, педагогіки та історичної науки.
ПРН 13	Вміння визначати актуальні напрями педагогічних досліджень, виконувати оригінальні наукові дослідження з педагогіки та методики викладання історії на засадах академічної доброчесності, готувати наукові статті та доповіді з педагогічних та історичних наук, аналізувати інформаційні джерела.
ПРН 14	Здатність до творчої, самостійної діяльності, використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій, оцінювання та забезпечення якості виконуваних робіт, створення проєктів та їх публічного захисту.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

1. Робота на практичному занятті – до 4 балів

Оцінюється за наступними критеріями:

4 бали – студент у повному обсязі з’ясував навчальний матеріал, виявив глибокі і міцні знання та володіє практичними вміннями і навичками їх використання, робить аргументовані висновки, вільно висловлює власні судження та оцінки й переконливо їх аргументує, вміє аналізувати інформацію, отриману з різних джерел.

3 бали – студент володіє навчальним матеріалом, узагальнює окремі теоретичні положення і формулює нескладні висновки, обґрунтовує свої висновки конкретними прикладами, може дати визначення понять, самостійно встановлює причинно-наслідкові зв’язки.

2 - 1 бал – з допомогою викладача студент відтворює деякі аспекти навчальної проблеми, але відповідь поверхова, у ній є деякі неточності, відсутня логіка розкриття питання.

2. Виконання самостійної роботи – до 2 балів

До практичного заняття студент має опрацювати визначену методичну літературу і підготувати конспект відповіді кожного питання. Оцінювання самостійної роботи здійснюється шляхом перевірки конспектів, підготовлених студентами.

Оцінюється за такими критеріями:

- здатність до пошуку навчального матеріалу в методичній літературі;
- з'ясування основних положень проблеми;
- володіння навичками конкретизації та наведення прикладів;
- підготовка до заняття визначених завдань.

3. Відпрацювання пропущених занять – до 2 балів.

Студент не бере участі у обговоренні питань практичного заняття та не виконує практичних вправ, а лише готує конспект опрацювання методичної літератури.

4. Виконання завдань практичної роботи – до 5 балів

Окремо будуть оцінюватися практичні завдання з підготовки мультимедійної презентації до навчального заняття, конспекти уроків з вивчення нового матеріалу, практичного і семінарського занять, а також сценарій проведення історичних вечорів, днів чи тижнів.

5. За роботу на лекціях – до 8 балів

6. Іспит – до 25 балів

Отже, студент впродовж вивчення навчальної дисципліни може отримати за:

- | | | |
|--|----|----------|
| а) обговорення питань практичного заняття (7 зан.) | до | 28 балів |
| б) за виконану самостійну роботу | до | 14 балів |
| в) за виконання практичних завдань | до | 25 балів |
| г) за роботу на лекціях | до | 8 балів |
| д) екзамен | до | 25 балів |

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
83 – 89	B	добре	
75 – 82	C		
68 – 74	D	задовільно	
60 – 67	E		
35 – 59	Fx	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним	не зараховано з обов'язковим повторним

		вивченням дисципліни	вивченням дисципліни
--	--	----------------------	----------------------

2. Структура та тематичний план навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

ТЕМА 1. ПРЕДМЕТ ТА ЗАВДАННЯ КУРСУ

Методика навчання історії у старшій школі наукова педагогічною дисципліною, що визначає завдання, структуру та зміст курсів історії середньої освіти, методи, прийоми та засоби навчання.

Місце методики навчання історії в системі педагогічних наук. Зв'язок методики з історією та спеціальними науками. Методи дослідження процесу навчання історії. Завдання, зміст та структура курсу.

Тема 2. ЗАРОДЖЕННЯ ШКІЛЬНОЇ ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Перші кроки методики навчання в Україні та основні етапи її розвитку. Шляхи розвитку історичної думки в Україні та її вплив на зміст навчання історії в школі. Формування методики навчання історії як науки та її розвиток у 18-19 ст. Методичні пошуки другої половини 19 – поч. 20 ст. Реформування шкільної освіти та зміни в змісті і викладанні навчальної дисципліни «Історія» у період виборювання державності в Україні (1917-1920 рр.). Підготовка шкільних підручників з історії.

Тема 3. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК РАДЯНСЬКОЇ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ

Методичні пошуки 20-30-х років ХХ ст. Формування змісту історичних дисциплін та підготовка шкільних підручників з історії. Розвиток методики навчання історії у 40-50-х рр. Удосконалення історичної освіти та розвиток методики навчання історії 60-90-х рр. 20 ст.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

Тема 4. СИСТЕМА ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТИ СТАРШОЇ ШКОЛИ В УКРАЇНІ

Історія як предмет шкільного навчання. Місце історії у навчальному плані. Зв'язок курсу історії з іншими навчальними дисциплінами.

Шкільні навчальні програми з історії. Принципи їх побудови та порядок навчання історичного матеріалу (лінійність та концентризм, поєднання системності і фрагментарності, хронологічна послідовність, історизм, гуманізація, соціологізація, розвиваюча роль історії та інше). Основні компоненти змісту та структури програм шкільної історичної освіти, їх завдання, час, відведений на їх вивчення. Державний стандарт середньої загальної освіти.

Підручники, методичні посібники та допоміжна література з історії – один з необхідних компонентів загальної системи шкільної історичної освіти, їх типи, функції, аналіз структури змісту навчально-методичного оформлення.

Курс «Історія України», його місце в навчальному плані. Структура курсу, основні розділи. Зв'язок з іншими курсами. Основні поняття та ідеї курсу «Історія України».

Місце і роль краєзнавчого матеріалу, його зміст, особливості та специфіка навчання.

Курс «Всесвітня історія», його завдання та місце в шкільній історичній освіті. Періодизація курсу, структура, етапи його навчання, відбір матеріалу, його групування та принципи розподілу по навчальних роках. Система ускладнення змісту курсу, виходячи з психолого-педагогічних особливостей учнів.

Тема 5. РОЗВИТОК ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТИ ТА МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ ЗА КОРДОНОМ

Розвиток історичної освіти і методики навчання історії за кордоном: в Англії, Франції, США та інших країнах. Загальне й особливе в підходах щодо вивчення історії та методики навчання в різних країнах світу. Фактори, які зумовлюють формування зарубіжних систем шкільної історичної освіти й методики її навчання. Сучасні перспективи і напрямки світової історико-педагогічної думки та можливі шляхи її реалізації.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3.

ТЕМА 6. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ РОБОТИ УЧИТЕЛЯ ІСТОРІЇ

Методи та методичні прийоми навчання історії. Понять «метод» і «прийом» навчання, їх взаємозв'язок та взаємозумовленість. Різні точки зору щодо класифікації методів навчання історії. Критерії оптимального вибору. Пізнавальна, виховна та розвиваюча роль методів і прийомів у навчальному процесі.

Використання різних видів навчальних занять у старшій школі. Особливості організації шкільних лекцій, семінарських, практичних та лабораторних занять.

Засоби навчання, їх роль у освітньому процесі. Використання мультимедійних презентацій на уроках історії.

ТЕМА 7. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ ІСТОРІЇ

Теоретичні засади сучасних технологій навчання. Поєднання інноваційних і традиційних технологій навчання історії. Типи інноваційних підходів до навчання історії.

Впровадження інноваційних технологій в практичній діяльності роботи загальноосвітньої школи. Моделі технологій навчання історії. Проектні технології навчання на уроках історії. Лекційно-семінарсько-залікова технологія. Консультація як технологія навчання на уроках історії.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4.

ТЕМА 8. ПЕРЕВІРКА І ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ

Система перевірки й оцінки навчальних досягнень учнів у навчальному процесі з історії, її мета, завдання, роль і значення, форми та різновидності. Організація контролю та самоконтролю.

Перевірка і оцінювання учнів при дистанційному навчанні під час карантину. Підтримання зворотного зв'язку з учнями. Ефективні засоби контролю успішності за умов карантину. Існуючі способи оцінювання учнів. Оцінка тестових завдань, контрольних робіт, виконаних у домашніх умовах. Інструменти спілкування в дистанційному навчанні: електронна пошта, форум, чати, відеоконференція, блог, соціальні мережі та месенджери.

ТЕМА 9. ПОЗАНАВЧАЛЬНА РОБОТА З ІСТОРІЇ

Особливості та принципи організації позанавчальної роботи школярів у сучасному освітньому процесі. Поняття позаурочної, позакласної та позашкільної роботи.

Екскурсії, принципи екскурсійної роботи. Види екскурсій. Підготовка учнів до екскурсій. Методика їх проведення.

Методика організації історичних гуртків, факультативів, клубів та товариств. Історичні гуртки, їх тематика та плани роботи. Факультативи, їх форми роботи. Основні види клубів. Історичні товариства і їх основні напрямки роботи.

Шкільний історичний музей – одна з форм позанавчальної роботи. Пошукова робота здобувачів освітніх послуг. Етапи створення музеїв. Розміщення в ньому експонатів.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усьог о	у тому числі				
		л	пр	л а б	ін д	с.р.		л	пр	ла б	ін д	с.р .
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1												
Теми 1- 3. Предмет і завдання методики навчання історії. Зародження та розвиток шкільної історичної освіти в Україні.	30	8				22						
Змістовий модуль 2												
Тема 4,5. Система історичної освіти старшої середньої школи в Україні.	30	4	4			22						

Змістовий модуль 3												
Тема 6, 7. Методичні основи роботи учителя історії.	30	4	12			14						
Змістовий модуль 4												
Теми 8,9. Перевірка і оцінка навчальних досягнень учнів. Позанавчальна робота з історії.	30	4	4			22						
Усього годин	120	20	20			80						

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Навчальна програма з історії старшої середньої школи.	2
2	Характеристика шкільних підручників та методичної літератури.	2
3	Навчальні заняття з історії	2
4	Підготовка мультимедійної презентації до навчального заняття	2
5	Моделювання уроку вивчення нового матеріалу	2
6	Моделювання практичного заняття	2
7	Моделювання семінарського заняття.	2
8	Проблемне навчання з історії	2
9	Позанавчальна робота з історії	2
10	Краєзнавчо-пошукова робота з історії	2
	РАЗОМ:	20

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
-------	------------	-----------------

1.	ПРЕДМЕТ ТА ЗАВДАННЯ КУРСУ «МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ У СТАРШІЙ ШКОЛІ»	2
2.	ЗАРОДЖЕННЯ ШКІЛЬНОЇ ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	10
3.	СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК РАДЯНСЬКОЇ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ	10
4.	СИСТЕМА ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТИ СТАРШОЇ ШКОЛИ В УКРАЇНІ	12
5.	РОЗВИТОК ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТИ ТА МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ ЗА КОРДОНОМ	10
6.	МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ РОБОТИ УЧИТЕЛЯ ІСТОРІЇ	10
7.	ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ ІСТОРІЇ	4
8.	ПЕРЕВІРКА І ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ.	10
9.	ПОЗАНАВЧАЛЬНА РОБОТА З ІСТОРІЇ	12
	Разом:	80

7. Методи навчання

У процесі вивчення матеріалу курсу використовуємо різні методи навчання:

- за характером пізнавальної діяльності: аналітичні, індуктивні, дедуктивні;
- за рівнем самостійності навчальної діяльності: проблемного викладу і частково-пошукові;
- за характером сприйняття: словесні, наочні, практичні.

8. Методи контролю

Визначення якості засвоєння та рівня оволодіння уміннями та навичками в ході **поточного контролю** здійснюємо методами усної, письмової, тестової перевірки та практичного контролю.

Підсумковий контроль – іспит в усній, письмовій чи тестовій формі

9. Діагностика успішності і якості освіти

В ході **поточної** перевірки на кожному практичному занятті викладач перевіряє:

1. Результати самостійної роботи студентів з опрацювання ним методичної літератури. Оцінюються вони від 0 до 2 балів.
2. Обговорення питань практичного заняття (від 0 до 4 балів).
3. Виконання завдань практичної роботи (від 0 до 5 балів).

Підсумковий контроль здійснюється шляхом складання іспиту.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Зміст. модуль №1			Зміст. модуль №2		Змістовий модуль №3		Змістовий модуль №4		Екзамен	Усього
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9		
			10		45	5		15	25	100

Робота на практичних заняттях (7 зан.)	до 28 балів
за обговорення питань в ході одного заняття	до 4 балів
Самостійна робота (7 зан.)	до 14 балів
за самостійну роботу з підготовки до одного заняття	до 2 балів
Виконання практичних завдань	до 25 балів
за виконання одного завдання	до 5 балів
Екзамен	до 25 балів

Методичне забезпечення

1. Навчальна програма
2. Робоча програма навчальної дисципліни
3. Методичні матеріали до практичних занять
4. Силабус як персоніфікована програма дій викладача з вивчення навчальної дисципліни.

Рекомендовані джерела інформації Базова література

Державні та навчальні програми:

1. Концепція розвитку педагогічної освіти. 2018. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>
2. Державний стандарт загальної середньої освіти в Україні. Освітня галузь “Суспільствознавство”. К., 2004.
3. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 13 березня 2020 року. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/prijnyato-novij-zakon-pro-povnu-zagalnu-serednyu-osvitu-za-progolosuvali-450-nardepiv>
4. Концепція Нової української школи. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
5. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Історія України. Всесвітня історія. 5-9 класи (нова редакція), 2017. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas>
6. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Історія України. 5-9 класи, затверджені наказом МОН України від 21.02.2019 р. № 236. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-vnesennya-zmin-do-navchalnih-program-z-istoriyi-ukrayini-dlya-5-9-ta-10-11-klasiv-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti>
7. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Всесвітня історія.. 7-9 класи, затверджені наказом МОН України від 07.06.2017 р. № 804. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-vnesennya-zmin-do-navchalnih-program-z-istoriyi-ukrayini-dlya-5-9-ta-10-11-klasiv-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti>
8. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Інтегрований курс «Історія: Україна і світ». 10-11 класи, 2018. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>
9. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Історія України. Всесвітня історія. Рівень стандарту. 10-11 клас, 2018. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>
10. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Історія України. Всесвітня історія. 10-11 класи. Профільний рівень, 2018.

[Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>

Підручники та навчальні посібники:

1. Баханов К.О. Навчання історії в школі під кутом зору компетентнісного підходу: посібник для учителя. Харків. 2012. 127 с.
2. Баханов К. Організація особистісно-орієнтованого навчання. Порадник молодого вчителя історії. Харків: Видавнича група «Основа». 2008. 159 с.
3. Баханов К. Інноваційні системи, технології та модель навчання історії в школі. Запоріжжя: Просвіта. 2000. 328 с.
4. Дубінський В. А. Методика викладання історії в школі: навчально-методичний посібник для організації самостійної роботи студентів історичного факультету. 2-е вид., виправлене і доповнене. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2019. 86 с.
5. Желіба О.В. Теорія та методика навчання історії: курс лекцій. Урок історії у системі процесу навчання // Історія в школі. 2012. №10. С. 24-31.
6. Желіба О. В. Сучасні інформаційні технології при викладанні фахових дисциплін. (історії, правознавства та суспільствознавчих дисциплін): навч.-метод. посіб. для студентів-істориків / О. В. Желіба. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2013. 29 с.
7. Желіба О. В. Шкільний курс всесвітньої історії та методика його викладання: навч.-метод. посіб. для студентів-істориків / О. В. Желіба. 2-ге вид., доп. і перероб. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2014. 40 с.
8. Коляда І. А., Загребельна Н. І., Порало Н. Д. Історія України (1914-1939) в художньо-літературних образах: Методика. Навчальний посібник. К.: Арістей, 2004. 272 с.
9. Коляда І. А., Загребельна Н. І., Кирієнко О. Ю., Мартенко О., Милько В., Вергун С. Історія України. 10 клас. Інноваційні уроки. Книга для вчителя. Частина II. Кам'янець-Подільський. Вид-во «Аксіома», 2014. 171 с.
10. Коляда І. А. Історія України в 11 класі: навч.-метод. посібник для вчителів / І. А. Коляда, О. С. Лук'янчук. К., 2005. 198 с.
11. Коляда І. А., Кирієнко О. Ю., Милько В. Історія України. 10 клас. Книга для вчителя. Вид-во «Аксіома». 173 с.
12. Коляда І. А., Кирієнко О. Ю., Милько В., Загребельна Н. І. Історія України. 10 клас: книга для читання. Кам'янець-Подільський. Вид-во «Аксіома», 2014. 291 с.
13. Лисенко М.М. Методика навчання історії України. К.: Радянська школа, 1985.

14. Мисан В. Сучасний урок історії: навч.-метод. посіб. / Віктор Мисан. К.: Шкільний світ, 2010. 118 с.
15. Мокрогуз О.П. Тиждень історії та правознавства у школі. Харків: Веста. 2018. 160 с.
16. Мороз В.П. Дослідницька діяльність учнів у процесі навчання історії України. К.: Вид. «Пед. думка». 2012. 128 с.
17. Моцак С. І. Методика позаурочної роботи з історії в профільній школі : навчальний посібник / С. І. Моцак. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2013. 172 с.
18. Нетрадиційні уроки. Історія / Укладач Л. І. Нечволод. Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2006. 192 с.
19. Пометун О.І., Фрейман Г.О. Методика навчання історії в школі. К., 2009. 328 с.
20. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Науково-методичний посібник. К.: Видавництво А.С.К. 2003. 192 с.
21. Реєнт О. П. Історія України в 10 класі : 1914-1939 : навч.-метод. посібник для вчителів / О. П. Реєнт, І. А. Коляда. К.: Аконті, 2005. 454 с.
22. Тиждень історії та правознавства у школі. Харків Вид. група «Основа». 2004. 128 с.
23. Шарко В. Д. Сучасний урок: технологічний аспект / Посібник для вчителів і студентів. К., 2006. 220 с.
24. Яковенко Г.Г. Методика навчання історії: Навчально-методичний посібник. Харків: Вид. ХНАДУ імені Г.С. Сковороди, 2017. 324 с.

Допоміжна

1. Баханов К. Групова робота на уроках історії // Історія в школах України. 1998. № 3. С. 38 – 43.
2. Баханов К. Способи фіксації навчального матеріалу на уроках історії. // Історія в школах України. 1997. № 4. С. 21-25.
3. Баханов К. Шляхом інноваційного навчання. // Історія в школах України. 1999. № 4. С. 19-25. // Історія в школах України. 1999. № 4. С. 50-51.
4. Баханов К. Технологія групової творчої справи в навчанні історії у школі. // Історія в школах України. 2000. № 1. С. 23-29.
5. Баханов К. Облік індивідуальних досягнень учнів у навчанні історії. // Історія в школах України. 1999. № 2. С. 25-27.
6. Баханов К. Навчання історії за проектною системою. // Історія в школах України. 2000. № 3. С. 33-37.
7. Баханов К. Педагогічні інновації: навчання історії за комбінованою системою М. Гузика. // Історія в школах України. 2000. № 2. С. 25-31.

8. Баханов К. Навчання історії за інтегрованою системою. // Історія в школах. 2000. №5- 6. С. 37-43.
9. Баханов К. Навчання історії без підручника за технологіє. Ю. Троїцького. // Історія в школах. 2000. №7. С. 28-29.
10. Баханов К. Навчання історії у вальфдорській школі. // Історія в школах. 2000. №8. С.13-20.
11. Баханов К. Модель навчання у дискусії. // Історія в школах. 2000. №9. С. 16-22.
12. Баханов К. Модель навчання у грі. // Історія в школах. 2000. №10. С. 12-17.
13. Баханов К. Технологія повного засвоєння навчального матеріалу. // Історія в школах України. 2001. №2. С. 20-25.
14. Баханов К. Технологія розвивального навчання. // Історія в школах України. 2001. № 1. С. 21-25.
15. Баханов К. Проблема визначення мети і завдань шкільної історичної освіти. // Історія в школах України. 2001. №6. С. 18-19.
16. Бакка Т. В., Загребельна Н.І., Кравченко О. Формування медіаосвітніми засобами історико-біографічного та історико-психологічного портрета П. Куліша. Історія в школі. Липень – серпень 2019 р. С. 23-28
17. Бирзул О.В. Проблемне навчання з використанням елементів ТРВЗ (технологія розв'язання винахідницьких завдань) на уроках історії // Історія та правознавство. 2009. №29. С. 18-22.
18. Борисов С. Хронологічні завдання на уроці історії // Історія в школі. 1998. №9. С.17 – 18.
19. Вишковський І.В. Методи активізації пізнавальної діяльності // Історія та правознавство. 2007. №12. С. 2-7.
20. Власов В. Час і течія річки не чекають людину(Перевірка хронологічних умінь у процесі тематичного контролю з історії в основній школі) // Історія в школах України. 2007. №1. С.15 – 23.
21. Войтович І. Технологія організації учнівського проектування з історії. // Історія в школах. 2010. № 3. С. 30-32.
22. Гергун Н. Проблемне навчання як засіб формування пізнавальних і творчих здібностей учнів // Директор школи. 2006. №23-24. С. 33-36.
23. Гісем О. В. Мартинюк О. О. Уроки узагальнення і тематичного оцінювання. // Історія в школах. 2006. № 10. С. 29-40.
24. Гісем Н. Тестові технології у процесі навчання історії. // Історія в школах України. 2011. № 2-3, 4 .
25. Голованов С. Нетрадиційні уроки історії з використанням історичних міні-вистав // Історія в школах України. 1996. № 2.
26. Горохівський П.І. Методика викладання історії. Курс лекцій. Умань: П.П. Жовтий О.О. 2013. 284 с.
27. Груша Р. Проблемно-пошуковий метод у вивчення історії // Історія

України. 2008. №14. С. 19-22.

28.Десятов Д. Л. Структурно-системний підхід у роботі з історичними термінами і поняттями// Історія та правознавство. 2005. №32. С.8-10.

29. Десятов Д. Використання інтерактивної дошки на уроці історії. // Історія в школах. 2008. № 2. С. 43-45.

30. Десятов Д. Використання комп'ютерних програм для створення мультимедійних опорних конспектів. // Історія в школах. 2008. № 11-12. С. 53-55.

31. Десятов Д. Використання інтернет-ресурсів вчителем історії. // Історія в школах. 2009. № 4. С. 37-42.

32.Дудка Л.Г. Технологія проблемного навчання. Теоретико-прикладний аспект // Історія України. 2009. №19. С. 12-16.

33.Сгоров Г., Мельниченко Б., Василенко Н. Оцінювання і контроль знань учнів в зарубіжній школі. // Історія в школах. 2000. №9. С. 8-12.

34.Жарова Л. Діалогова методика: мені цікаво розуміти іншого // Історія в школі. 1997. № 8.

35.Житник Б.О. Методичний poradник: форми і методи навчання. Харків, 2005. С. 87-93.

36.Журба Л. Організація навчальної діяльності учнів у процесі проблемного вивчення новітньої історії // Історія в школі. 2007. №3. С. 18-22.

37.Журба Л. Теорія та практика проблемного навчання історії а старших класах загальноосвітньої школи // Історія в школах України. 2007. №8. С. 11-14.

38.Ігнатенко М. Місце історичного краєзнавства в викладанні історії України в школах. // Історія в школах. 2001. №3-4. С. 40-42.

39.Камбалова Я. Сучасний підручник з історії: система науково-методичних вимог / Я. Камбалова // Історія в школі. 2008. № 5-6. С.16-17.

45. Карпенко А. Використання відеоматеріалів на уроках історії. // Історія в школах. 2011. № 11-12 . С. 52-53.

46. Кметь В.Б Використання пізнавальних завдань і задач у пошуково-дослідницькій діяльності учнів // Історія та правознавство. 2007. №14. С. 16-20.

40.Коломієць С. «Помилкова історія» як один із методичних прийомів // Історія України. 2007. №43. С. 15-18.

41.Коляда І. А., Хомич Р. Методика формування уявлень про громадсько-політичне життя при вивченні історії України у 11 класі на прикладі теми уроку: «Опозиційний рух наприкінці 1960-х – у 1980-і рр.» .)». К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова. Історія в школі. Березень – квітень 2019 р. С. 31-49

42. Коляда І. А. Методика вивчення теми: «Західна Україна у період післявоєнної відбудови (1944-1953 рр.)» (Історія України, 11 клас). К.: Вид-

во НПУ ім. М. П. Драгоманова. Історія в школі. Березень – квітень 2019 р. С. 20-30

43. Коляда І. Урок-суд як вид інноваційних навчальних занять // Історія в школі. 2004. № 33-34. С.18-22

44. Коляда І. Діалогічна лекція як технологія інтерактивного навчання при вивченні теми : «Помаранчева революція осені 2004 р. в Україні» : (історія України, 11 кл.) // Історія в школі. 2005. №3-4. С. 19-29

45. Коляда І. Урок – історична вікторина – ефективна форма реалізації засад особистісно-орієнтованого та розвиваючого навчання // Історія в школі. 2005. №1. С. 22-27

46. Коляда І. А. Методика організації та проведення уроку-пресконференції на тему «Український національний з'їзд-конгрес (Історія України, 10 кл.) // Історія в школі. – 2007. - №11-12. – С.53-56

47. Коляда І. Методика організації перевірки освітніх досягнень учнів при вивченні теми : Культура і духовне життя в Україні у 1917-1921 рр. : (історія України, 10 кл.) // Історія в школі. 2012. № 3. С. 37-38

48. Комаров В. Історичні закони: як формувати відповідні знання// Історія в школі. 2005. №9. С. 12-15.

49. Комаров В. Історичні поняття як складові історичних знань учнів (на прикладі теми «Падіння Римської республіки та утворення Римської імперії», 6 кл.) // Історія в школі. 2006. №1. С. 19-24.

50. Ксьондзик Т. Проблемне навчання як засіб формування культури історичного мислення // Історія України. 2005 (листопад). №43. С.10-12.

51. Кузьменко О. Урок-семінар. // Історія в школах України. 2001. № 2. С. 29-31; №6. С. 20-23.

52. Левітас Ф., Розвадовська Л. Сучасний урок: основні вимоги до організації навчального процесу. // Історія в школах. 2006. № 12. С.26-32.

53. Мисан В. Використання опорних конспектів на уроках історії // Історія в школах України. 1997. № 1.

54. Мисан В. Сучасний урок історії: типологія, структура, типологія форми. // Історія в школах України. 2006. № 3. С. 20-24.

55. Мірошніченко В.О. Організація проектної діяльності учнів на уроках історії в 10-му класі / За заг. ред. К. О. Баханова. Х.: Вид. група «Основа», 2009. 157 с.

56. Мірошніченко В.О. Використання сучасних інформаційних технологій: формування мультимедійної компетентності. Навчальний посібник. За ред. Баханова К.О. (для спеціальності - історія). К.: Центр учбової літератури, 2015. 296 с.

57. Мірошніченко С. Проблемне навчання як метод активізації пізнавальної діяльності старшокласників // Наука і сучасність: Збірник наукових праць. К., 2001. Т. XXVIII. С. 46-50.

58. Мокрогуз О. До питання використання мультимедійної презентації на уроках історії. // Історія в школах України. 2011. № 10. С. 35-39.

59. Мокрогуз О.П. Інноваційні технології на уроках історії. Харків: Вид. група «Основа». 2007. 192 с.
60. Мороз П. Теоретичні засади розвитку вмінь бачити проблеми на уроках історії // Історія в школах України. 2008. № 9 (вересень). С.11-15.
61. Мороз П., Мороз І. Функції сучасного підручника з історії. // Історія в школах. 2007. № 10. С. 15-19.
62. Мороз П. Проблемне навчання та дослідницькі методи на уроках історії. // Історія в школах України. 2006. № 1. С.16-22.
63. Нетрадиційні уроки. Історія. Укл. Нечволод Л.І. Харків: ТОРГСІНГ ПЛЮС. 2006. 192 с.
64. Нільсен Х. С. Викладання історії в Данії. // Історія в школах України. 1996. № 1. С. 39-40,42.
65. Оржаховський В. Пошукова робота в школах як форма вдосконалення вивчення історії // Історія України. 1999. № 6.
66. Осадчук Р. Роль запитань учителя у застосуванні словесно-діалогічних методів навчання // Історія в школі. 2000. №8. С.20-22.
67. Осадчук Р. Сутність і види контролю і перевірки знань учнів. // Історія в школах. 2001. №2. С. 2-6.
68. Осадчук Р. Організація самостійної роботи в умовах профільного навчання. // Історія в школах. 2007. № 2 . С. 1-5.
69. Осмолівська О. Проблемність викладання: рівні завдань та технології їх застосування // Історія в школі. 1999. №7. С.34.
70. Охредько О. Вивчення історичної хронології на уроках історії Стародавнього світу за допомогою дидактичних ігор // Історія в школі. 1999. №12. С.21 – 24.
71. Палатна О. Дидактичні матеріали з всесвітньої історії до теми “Друга світова війна” (11 кл.). // Історія в школах. 2001. №5. С. 30-35.
72. Палатна О. Використання графічної наочності на уроках історії. // Історія в школах. 2009. № 10. С. 30-32.
73. Пироженко Л. З історії навчальної книги в Україні. // Історія в школах. 1997. №11. С. 9-11.
74. Пометун О.І., Фрейман Г.О. Методика навчання історії в школі. К., 2009. С.76 – 77.
75. Приходько А. Тестове оцінювання на уроках історії. // Історія в школах. 2008. № 2 . С. 6-12.
76. Саврасова-В'юн Т. Діалогічні методи навчання: сучасний підхід // Історія України. 2006. №39. С. 13-18.
77. Сизон В. Увага до уваги, або кілька порад молодому вчителю, як мобілізувати увагу учнів 5 – 8 кл. // Історія в школах України. 1996. № 2.
78. Сотніченко В. Урок історії: нові технології навчання // Історія в школі. 1997. № 8.

79. Сотніченко В. Рейтингова система оцінювання результатів навчальної діяльності учнів: сутність і значення. // Історія в школах. 1998. №5-6. С. 28-30.

80. Сотніченко В. Система оцінювання в школі: проблема модернізації. // Історія в школах. 1999. №5. С. 20-22.

81. Теорія проблемного навчання // Васьков Ю.В. Педагогічні теорії, технології, досвід (Дидактичний аспект). Х., 2000. С. 44-51.

82. Терно С. Проблемні задачі з історії для старшокласників: Дидактичний посібник для учнів 10-11 класів. Запоріжжя, 2008. С. 7-28.

83. Терно С. О. Історичні поняття: структура і способи визначення // Критичне мислення – сучасний вимір суспільствознавчої освіти. Запоріжжя, 2009. С. 50-63.

84. Топузов О. Становлення проблемного навчання в педагогічній науці // Рідна школа. 2005. №11. С. 57-60.

85. Фідря О. Чи можливо зрозуміти історію? (Методологія історії та формування хронологічних і просторових компетенцій учнів) // Історія в школах України. 2004. №5. С.2 – 5.

86. Фурман А. Теорія навчальних проблемних ситуацій: психолого-дидактичний аспект. Тернопіль, 2007. С.43-128.

87. Чубакова Т., Войцеховський Ю. Використання дидактичних ігор на уроках історії України (7 – 8 кл.) // Історія в школі. 1996. № 2.

88. Шаталов В.Ф. Куда и как исчезли тройки? М., 1979. Педагогическая проза. М., 1980. Точка опоры. М., 1987. Экперимент продолжается. М., 1989.

89. Шимановський М. Інтелектуальна гра в процесі навчання історії // Історія в школі. 1997. № 6.

90. Юнацька В.М. Формування хронологічних вмій учнів у процесі роботи з хронологічною і синхроністичною таблицями // Все для вчителя. – 2010. № 4 – 5. С.56 – 59.

91. Яковенко Г.Г. Методика навчання історії. Навчально-методичний посібник. Харків: Видавництво ХНАДУ. 2017. 324 с.

Інформаційні ресурси

<http://www.osvita.org.ua/>

www.osvita.in.ua

<http://www.mon.gov.ua/>

www.inter-pedagogika.ru/index.php

www.tspu.edu.ua/subjects/88/13/lect1_4.html

<http://cippo.umo.edu.ua>

<http://www.apsu.org.ua/>

<http://www.academy.edu.by/>

<http://www.testportal.gov.ua/>

<http://education.unian.net/ukr/rubrics/15>